

Perhe- ja vammaispalveluiden toimialan talouden lisäsopeuttaminen 2026

Pevamltk 08.06.2026 § 67
384/02.02.02/2026

Valmistelija(t) toimialajohtaja Kati Kantanen, kati.kantanen(a)pshyvinvointialue.fi,
p. 044 740 1951

Päätös

Merkitään pöytäkirjaan, että:
Minna Mykkänen poistui kokouksesta klo 10.37

Tiia Eskelinen teki vastaesityksen:

Neuvolaverkosto pysyy ainakin R3-suunnitelman mukaisena. Lapsimäärää sekä syntyvyyden määrää tullaan tarkastelemaan kahden vuoden välein, joka ohjaa jatkossa toimipaikkojen olemassaoloa. Omaishoidon tuen uusien asiakkaiden määrärahaa ei jäädytetä täysimääräisenä, vaan jätetään edelleen harkinnanvara palveluntarpeen arvioivalle taholle, eli työntekijälle. Vaarana jäädyttämiselle on raskaampien palveluiden tarpeen lisääntyminen, joka ei tue talouden ja palveluiden sopeuttamistarpeita. Lisäksi ennaltaehkäisevän ja harkinnanvaraisen toimeentulotuen määrärahoja ei jäädytetä täysimääräisenä, vaan harkinnanvara jätetään edelleen ammattilaiselle. Ennaltaehkäisevän toimeentulotuen saanti tulee olla edelleen yhdenvertaista kaikkien sosiaalipalveluiden osalta.

Juuso Niiranen, Jari Saario, Milja Nousiainen, Jere Ronkainen, Paula Korhonen ja Tanja Airaksinen kannattivat esitystä.

Kokoustauko klo 10.46–10.53.

Puheenjohtaja totesi, että koska asiassa on tehty esittelijän esityksestä poikkeava vastaesitys, suoritetaan asiassa äänestys. Äänestyksessä JAA on pohjaesitys ja EI Tiia Eskelisen vastaesitys. Äänestyksessä annettiin ääniä seuraavasti:

JAA-ääniä: 4

EI-ääniä: 7

JAA-ääniä antoivat: Jukka Muukka, Tuula Savolainen, Minna Back-Hytönen ja Antti Valta

EI-ääniä antoivat: Tiia Eskelinen, Juuso Niiranen, Jari Saario, Milja Nousiainen, Paula Korhonen, Tanja Airaksinen ja Jere Ronkainen

Päätökseksi tuli Tiia Eskelisen vastaesitys.

Äänestyspöytäkirja on pöytäkirjan liitteenä.

Esittelijä jätti päätökseen eriävän mielipiteen. Esittelijän näkemyksen mukaan lisäsopeutustoimien toteuttamatta jättäminen vaarantaa taloussuunnitelmassa asetettujen talouden tasapainottamistavoitteiden saavuttamisen. Viranhaltija katsoo, että esitetyt sopeutustoimet ovat välttämättömiä palveluiden järjestämisen taloudellisen kestävyuden turvaamiseksi.

Esittelijä

perhe- ja vammaispalveluiden toimialajohtaja

Päätösehdotus

Perhe- ja vammaispalveluiden lautakunta hyväksyy liitteenä olevan perhe- ja vammaispalveluiden toimialan talouden sopeuttamisen vuodelle 2026.

Ennakkovaikutusten arviointi

Esitettyjen lisäsopeutustoimenpiteiden tavoitteena on turvata perhe- ja vammaispalveluiden toimialan toiminta aluevaltuuston hyväksymän talousarvion puitteissa vaarantamatta lakisääteisten palvelujen saatavuutta, laatua tai asiakasturvallisuutta. Toimenpiteet kohdistuvat ensisijaisesti palvelujen järjestämistapoihin, oman palvelutuotannon vahvistamiseen, ostopalvelujen käytön hallintaan sekä toiminnan tuottavuuden parantamiseen.

Vaikutukset asiakkaisiin arvioidaan pääosin vähäisiksi, koska palvelujen lakisääteinen järjestämisvastuu säilyy ennallaan. Osa toimenpiteistä voi kuitenkin vaikuttaa palvelujen saavutettavuuteen, palveluprosessien joustavuuteen tai palveluihin pääsyn odotusaikoihin. Tämän vuoksi toimenpiteiden vaikutuksia seurataan osana toimialan talouden ja palvelutuotannon seurantaa.

Henkilöstövaikutukset kohdistuvat erityisesti työn organisointiin, resurssien kohdentamiseen ja toimintatapojen muutoksiin. Toimenpiteiden tavoitteena on vahvistaa oman palvelutuotannon edellytyksiä ja vähentää riippuvuutta ostopalveluista.

Taloudelliset vaikutukset ovat myönteisiä, sillä toimenpiteillä pyritään hillitsemään kustannusten kasvua, vähentämään talousarvion ylitysriskiä sekä vahvistamaan toimialan talouden tasapainoa vuoden 2026 aikana. Toimenpiteet tukevat myös palvelurakennemuutoksen tavoitteita ja hyvinvointialueen talouden kestävyttä pitkällä aikavälillä.

Toimivallan peruste

Hallintosääntö § 41.

Liitteet ja oheisaineisto

Esityslistan liitteenä:

- perhe- ja vammaispalveluiden toimialan talouden sopeuttamisen vuodelle 2026

Valmistelu

Perhe- ja vammaispalveluiden toimialan keskeisenä tehtävänä on turvata lakisääteisten palvelujen saatavuus, saavutettavuus ja laatu

hyvinvointialueen asukkaille. Palvelujen järjestämisessä korostuvat lainsäädännön edellyttämä oikea-aikaisuus, asiakkaiden yhdenvertainen kohtelu sekä palvelutarpeisiin vastaaminen viivytyksettä. Erityisesti lasten, nuorten, perheiden sekä vammaisten henkilöiden palveluissa palvelujen viivästyminen voi johtaa tuen tarpeiden kasautumiseen, ongelmien vaikeutumiseen sekä raskaampien ja kustannuksiltaan merkittävästi suurempien palvelujen tarpeeseen myöhemmässä vaiheessa.

Palvelujen mahdollisimman viiveetön järjestäminen on tärkeää myös hyvinvointialueen kokonaisedun näkökulmasta. Oikea-aikaiset, vaikuttavat ja tarkoituksenmukaiset palvelut vähentävät korjaavien ja viimesijaisten palvelujen tarvetta sekä tukevat kustannusvaikuttavaa palvelujärjestelmää. Samalla voidaan vahvistaa asiakkaiden hyvinvointia, toimintakykyä ja osallisuutta sekä ehkäistä palvelutarpeiden pitkittymistä.

Palvelujen järjestämisen rinnalla on välttämätöntä seurata toimialan talouden toteutumista sekä arvioida ennakoivasti talousarvion toteutumiseen liittyviä riskejä. Alkuvuoden 2026 toteumatietojen perusteella perhe- ja vammaispalveluiden toimialalla on tunnistettu merkittävä talousarvion ylitysriski molemmilla palvelualueilla.

Ylitysriski liittyy erityisesti palvelutarpeen kasvuun, ostopalvelukustannusten nousuun sekä eräiden lakisääteisten palvelujen kysynnän ennakoitua voimakkaampaan lisääntymiseen. Vammaispalveluissa asumispalveluiden sekä päivä- ja työtoiminnan ostopalvelujen kustannukset kasvavat sopimusehtojen mukaisesti 3,7 prosenttia, kun talousarviossa vuodelle 2026 kustannusten kasvuksi on huomioitu 0,93 prosenttia. Lisäksi ostopalveluihin on siirtynyt uusia asiakkaita, joiden palvelutarpeeseen ei ole voitu varata määrärahaa vuoden 2026 talousarviossa. Talousarviossa ei myöskään ole voitu täysimääräisesti huomioida ostopalvelusopimusten mukaisia hinnankorotuksia eikä uusien asiakkaiden aiheuttamaa kustannusvaikutusta.

Myös täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen menot ovat alkuvuoden toteuman perusteella kasvussa. Perhepalveluissa kustannuspaineita aiheuttavat puolestaan muun muassa kasvaneet ostopalvelutarpeet, hoitotakuun toteuttamiseen liittyvät kustannukset sekä palvelutarpeen ennakoitua suurempi kasvu.

Tunnistetun taloudellisen riskin hallitsemiseksi on valmisteltu vuoden 2026 lisäsopeutustoimien kokonaisuus. Toimenpiteiden tavoitteena on turvata lakisääteisten palvelujen järjestäminen, vahvistaa toiminnan kustannusvaikuttavuutta sekä mahdollistaa toimialan toiminta aluevaltuuston hyväksymän talousarvion puitteissa. Sopeutustoimissa painottuvat erityisesti oman palvelutuotannon vahvistaminen, ostopalvelujen käytön hallinta, palvelurakenteen tarkoituksenmukainen kehittäminen, palvelujen vaikuttavuuden parantaminen sekä yksikkökohtaiset tuottavuustoimenpiteet.

Sopeutustoimien valmistelua ovat ohjanneet seuraavat periaatteet:

- lakisääteisten palvelujen ja asiakasturvallisuuden turvaaminen
- palvelujen saatavuuden ja oikea-aikaisuuden varmistaminen
- oman palvelutuotannon vahvistaminen ja ostopalvelujen käytön hillitseminen
- palvelurakenteen keventäminen ja ennaltaehkäisevien palvelujen vahvistaminen
- kustannusvaikuttavuuden parantaminen
- R3-palvelurakenneuudistuksen mukaisten toimenpiteiden edistäminen
- toimialan talouden tasapainottaminen pitkäjänteisesti.

Erityisesti lasten, nuorten, perheiden ja vammaisten henkilöiden palveluissa palvelutarve on edelleen korkealla tasolla, minkä vuoksi toiminnassa korostuvat oikea-aikaisuuden, suunnitelmallisuuden, kotiin annettavien palvelujen sekä vaikuttavien palvelukokonaisuuksien kehittäminen. Tavoitteena on vähentää raskaampien ja kustannuksiltaan merkittävämpien palvelujen tarvetta sekä vahvistaa asiakkaiden mahdollisuuksia saada tarvitsemansa tuki mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Liitteenä olevassa asiakirjassa on kuvattu vuoden 2026 lisäsopeutustoimenpiteet, niiden tavoitteet sekä arvioidut taloudelliset vaikutukset.